

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОВИРОБНИЧОГО ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ

© Оліховський В.Я., 2009

Розкрито суть та роль внутрішньовиробничого податкового планування та визначено основні напрями його реалізації на підприємстві.

The place and role of in-production tax planning are conducted in article, there were also defined the main ways of its realization.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання податки є однією з вагомих складових сукупних витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Плануючи оптимальну схему оподаткування як підприємства загалом, так кожного окремого виду продукції чи виду діяльності, підприємство може оптимізувати як самі виробничі процеси з погляду їх прибутковості, так і на законних підставах мінімізувати сплату податкових платежів. Обираючи той чи інший вид організаційно-правової форми підприємства, місце його реєстрації, структуру його капіталу, вид діяльності, вид продукції, що вироблятиме, керівництво підприємства безпосередньо впливає на величину його податкових платежів. З огляду на це актуальним є дослідження і необхідність впровадження внутрішньовиробничого податкового планування (ВВП) та реалізації усіх напрямків ВВП, оскільки з його допомогою підприємство може якнайкраще організувати свою роботу і налагодити оптимальну сплату податкових платежів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впровадження податкового планування на підприємстві займають вагомe місце у дослідженнях таких провідних науковців: А. Загороднього, Ю. Іванова, А. Єлісеєва, А. Крисоватого, А. Кізими, В. Карпової та інших. Однак аналіз літературних джерел показує, що внутрішньовиробничому податковому плануванню уваги приділяється замало.

Ціль статті. Розкриття суті та обґрунтування основних напрямів реалізації внутрішньовиробничого податкового планування.

Основний матеріал. Податкове планування – це, по-перше, стан формування податкової політики підприємства, який передбачає визначення сум податкових платежів на плановий період, зокрема: податків, що їх відносять на витрати виробництва та обігу; податкових платежів, що їх відносять до ціни реалізації продукції (податок на додану вартість, акцизний збір тощо); податків на прибуток, загальної суми податкових платежів; а по-друге – вибір між різними варіантами здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства і розміщення його активів з метою досягнення найнижчого рівня податкових зобов'язань, що виникають при цьому. В основу податкового планування покладено максимальне використання пільг та реалізацію оптимізаційних податкових схем [1].

Методика, інструменти та схеми реалізації податкового планування значною мірою залежать від його виду. У практичній діяльності підприємства можуть використовувати різні види податкового планування. Науковці по-різному класифікують податкове планування. Детальну класифікацію видів податкового планування запропоновано вітчизняними науковцями у роботах [2–4]. На основі цих робіт запропоновано авторську позицію класифікації видів податкового планування, яка наведена на рис. 1.

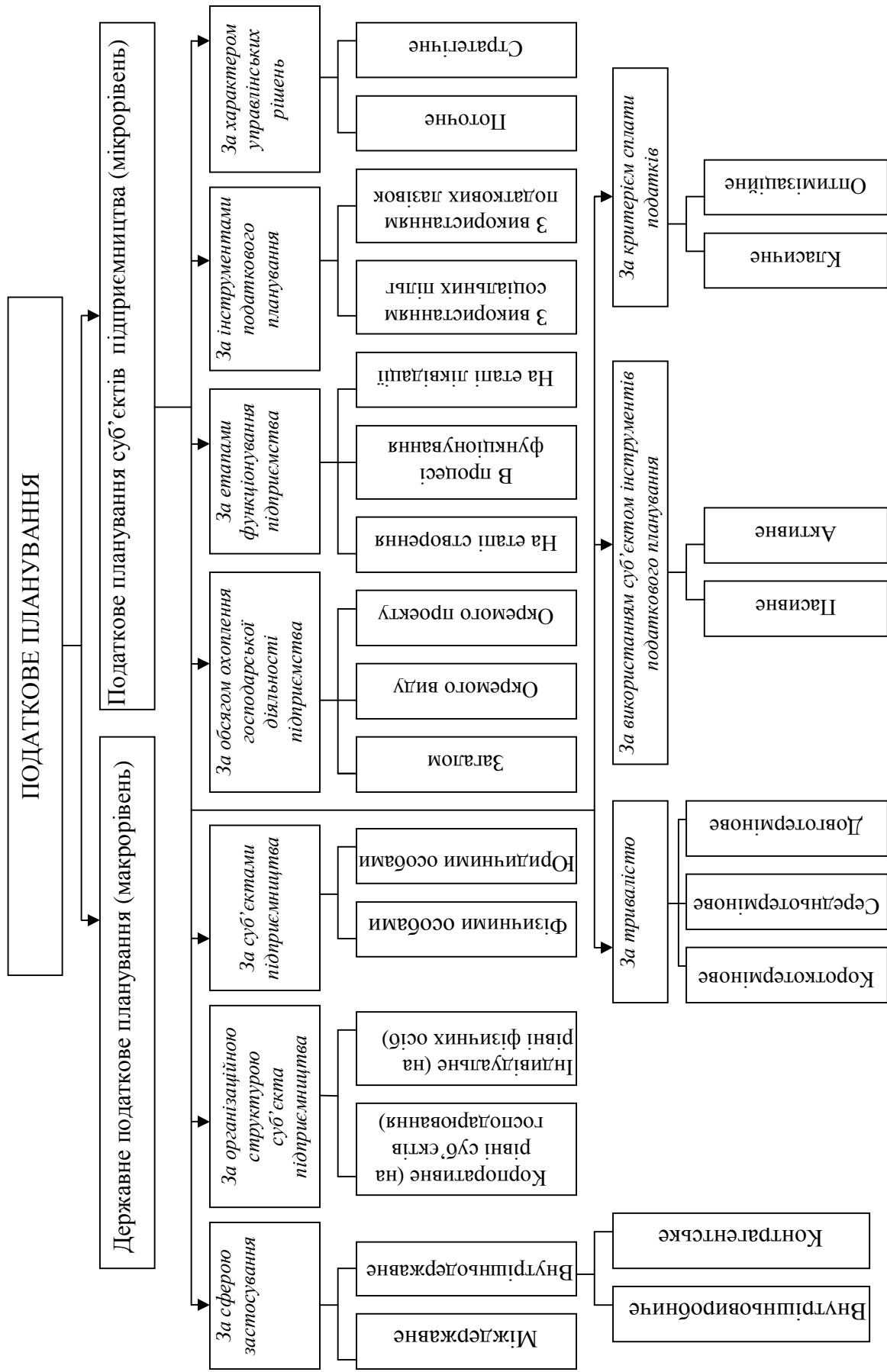

Рис. 1. Класифікація видів податкового планування

Звернемо увагу на ознаку класифікації – сфера застосування, за якою податкове планування поділяється на два основні види: міжнародне та внутрішньодержавне.

Міжнародне податкове планування – це:

- вибір між різними варіантами і методами здійснення фінансово-господарської діяльності і розміщення активів, напрямлених на досягнення якнайнижчого рівня податкових зобов'язань, які при цьому виникають [5];

- зниження глобального податкового тягаря фізичних і юридичних осіб, яке допускається законодавством з метою максимізації їх сукупних доходів, одержаних у всіх юрисдикціях ведення зовнішньоекономічної діяльності [5];

- податкове планування, яке поширюється на зовнішньоекономічні операції суб'єктів підприємництва [1, 3, 4].

Державне податкове планування – це:

- податкове планування, яке поширюється на господарські операції, які реалізуються в середині певної держави [1];

- податкове планування діяльності суб'єктів господарювання, здійснюваної у межах однієї держави [3, 4].

Державне податкове планування, на нашу думку, доцільно класифікувати на контрагентське та внутрішньовиробниче податкове планування (рис.2).

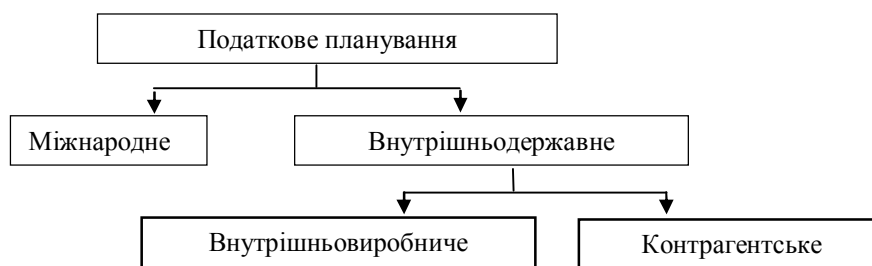

Рис.2. Види податкового планування за сферою застосування

Контрагентське податкове планування передбачає обмеження внутрішнього податкового планування підприємства податковим плануванням його контрагентів.

На нашу думку, внутрішньовиробниче податкове планування – це втілення податкової політики підприємства у фінансово-господарській діяльності та у якісне управління (розміщення) активами з метою досягнення мінімального (найнижчого) рівня податкових зобов'язань, що виникають у суб'єкта підприємництва з метою збільшення прибутку без порушень норм чинного законодавства.

На нашу думку, внутрішньовиробниче податкове планування – це втілення податкової політики підприємства у фінансово-господарській діяльності та у якісне управління (розміщення) активами з метою досягнення мінімального (найнижчого) рівня податкових зобов'язань, що виникають у суб'єкта підприємництва з метою збільшення прибутку без порушень норм чинного законодавства.

Основні напрями реалізації ВВПП наведено на рис.3.

Від правильного вибору організаційно-правової форми підприємства залежить організація та ведення підприємницької діяльності, тому до цього напряму треба підходити з особливою увагою. Згідно з чинним законодавством в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- за характером та змістом підприємницької діяльності – підприємства, організації, установи;
- за формами утворення (об'єднанням майна, рівнем відповідальності) – об'єднання (корпорації, асоціації, консорціуми, концерни, холдинги); господарські товариства (акціонерне, з обмеженою, повною, додатковою, змішаною відповідальністю); структурні підрозділи;
- за формою власності – приватне, державне (комунальне), колективне;
- за видом діяльності – виробниче, комерційне, фінансове, впроваджувальне та інші;
- за масштабами діяльності – мале, середнє, велике.

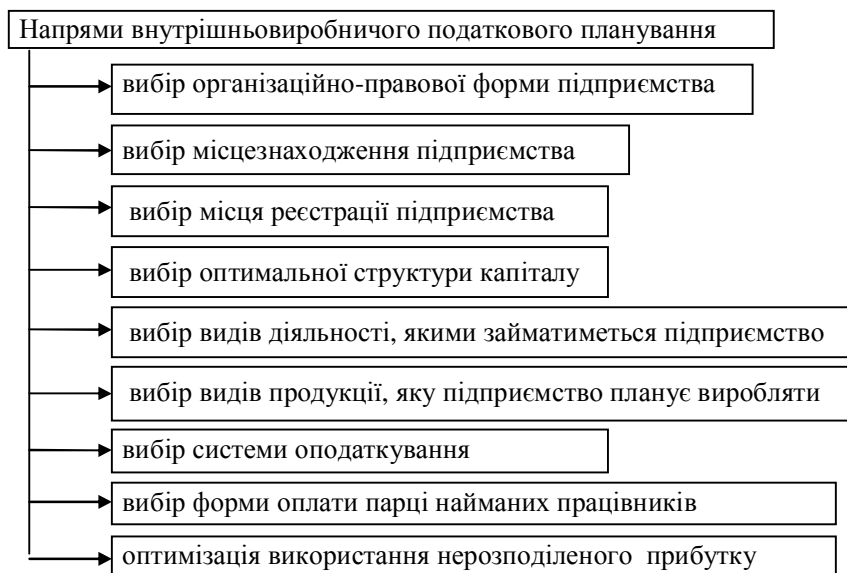

Рис. 3. Напрями внутрішньовиробничого податкового планування

Кожна з форм підприємництва може мати свої особливості нарахування та сплати податків у процесі їх заснування, діяльності, реорганізації та ліквідації [1].

При визначенні цього напрямку вирішується питання про вибір однієї з існуючих організаційно-правових форм: юридичної особи або форми підприємництва без створення юридичної особи. Завдяки податковому плануванню для кожного суб'єкта господарської діяльності обирається організаційно-правова форма господарювання і визначається найефективніший порядок оподаткування.

Адже організаційно-правова форма підприємництва може впливати на величину витрат, пов'язаних з його діяльністю, а саме – витрат на оплату послуг сторонніх організацій щодо управління виробництвом (ведення реєстру акціонерів), проведення аудиту (як обов'язкового, так і добровільного), ведення бухгалтерського обліку, форму оподаткування тощо.

Вибір місцезнаходження підприємства як напрям ВВП полягає у визначенні найвигіднішого з податкового погляду місцезнаходження підприємства, його керівних органів, основних виробничих та комерційних підрозділів [1]. На вибір місцезнаходження підприємства впливають різні ставки місцевих податків і зборів. Хоча в Україні роль місцевих податків і зборів не значна (менше 3 %), у розвинених країнах місцеве оподаткування має доволі значну питому вагу у загальній сумі грошових надходжень – понад 40 %.

Одним з шляхів зменшення податкового навантаження на підприємство є вибір місця реєстрації. Цей напрям безпосередньо пов'язаний з регіональною диверсифікацією діяльності підприємства, що дає змогу використовувати податкові переваги окремих територій. Насамперед, маються на увазі спеціальні (вільні) економічні зони й території пріоритетного розвитку. Пріоритетними видами економічної діяльності на цих територіях є: сільське господарство; добувна промисловість; харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів; виробництво деревини та виробів з деревини; хімічна промисловість; металургія; машинобудування та приладобудування; транспорт та зв'язок; туристсько-рекреаційна сфера. Основним чинником, який сприяє залученню інвестицій на території ВЕЗ та стимулюванню підприємницької діяльності, є податкові пільги для суб'єктів підприємництва, визначені в кожній зоні. Вони стосуються: податку з прибутку, податку на додану вартість, оподаткування інвестицій, ввізного мита, земельного податку, окремих місцевих податків та деяких інших. Проте умови надання податкових пільг щодо тих чи інших податків у різних ВЕЗ різні [1; 5].

Під напрямками в офшорному бізнесі розуміють розроблення схем податкового планування в експортно-імпорتنих операціях або пошук нових можливостей формування витрат підприємств-виробників через офшорні компанії з подальшим вивільненням оборотних коштів [5].

Вибір оптимальної структури капіталу – це раціональне співвідношення власних та позикових ресурсів, яке дає змогу отримати максимальну прибутковість, рентабельність, фінансову стійкість та високі показники ліквідності та платоспроможності. Власні кошти підприємства – це кошти, за допомогою яких підприємство здійснює свою діяльність. Під залученими коштами розуміють кошти, які підприємство залучило шляхом взяття в кредит, попередньої оплати інших підприємств.

Для досягнення оптимізації в структурі капіталу використовують відповідні методи податкового планування.

Вибір видів діяльності, якими підприємство займатиметься, передбачає необхідність обрання саме тих видів, оподаткування яких несе мінімальний рівень податкового навантаження на підприємство, за рахунок використання різних ставок і об'єктів оподаткування. Залежно від різних видів діяльності, якими займається підприємство, воно сплачує різні суми податку на прибуток. Так, для окремих видів діяльності встановлені окремі ставки податків, що відрізняються від базових (наприклад, страхова діяльність – 3%). Сума єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності платників єдиного податку – залежить від вибору виду діяльності. Специфіка виду діяльності впливає на податковий період. Для суб'єктів сільськогосподарської і космічної діяльності встановлено інший податковий період з податку на прибуток – один календарний рік. Для здійснення деяких видів діяльності необхідне придбання патентів і ліцензій.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України розраховує страховий тариф від виду діяльності підприємства за КВЕД.

Розмежування показників підприємства за видами діяльності дає змогу оцінити прибутковість кожного напрямку діяльності та прийняти рішення щодо пріоритетності того чи іншого напрямку.

Залежно від вибору видів продукції, що вироблятиме підприємство, воно має можливість скоротити свої податкові платежі, оскільки до собівартості кожного виду продукції входять: матеріальні і трудові затрати, відношення яких у кожному виді продукції різне. Так, деякі види продукції передбачають мінімум трудових затрат, а більше технологічних і матеріальних, а інші навпаки.

Вибір системи оподаткування дає змогу мінімізувати податковий тягар на підприємство. Тобто підприємство може вибрати одну з двох систем оподаткування: загальну і спрощену. Своєю чергою, спрощена система складається з чотирьох видів: фіксований податок, фіксований сільськогосподарський податок, єдиний податок (10% і 6% разом з ПДВ), спеціальний торговий патент.

Надзвичайно важким для більшості суб'єктів підприємництва за сучасної системи оподаткування є фіскальне навантаження на виплату заробітної плати. Для кожного виду виплат фізичним особам є різні податкові навантаження. Тому великого значення набувають характер виплати заробітної плати і вибір форм відносин з працівниками.

При оптимізації використання нерозподіленого прибутку вирішуються питання про раціональне розміщення активів і прибутку підприємства, виходячи не тільки очікувану дохідність інвестицій, але й податки, які сплачуються при отриманні цього доходу [5]. Розподіл прибутку здійснюється на: виплату дивідендів; на формування статутного капіталу; на формування резервного капіталу.

Висновки. Основна мета внутрішньовиробничого податкового планування – досягнення мінімального (найнижчого) рівня податкових зобов'язань та отримання максимально можливого прибутку. Використання напрямів ВВП дає змогу контролювати виконання податкових зобов'язань, підвищити ефективність планування податків і їх оптимізації. Враховуючи вищесказане, подальшого детального дослідження потребують усі напрями внутрішньовиробничого податкового планування, оскільки з його допомогою підприємство може оптимізувати як самі виробничі процеси з погляду їх прибутковості, так і на законних підставах мінімізувати сплату податкових платежів.

1. Загородній А.Г. Податки, збори, обов'язкові платежі: Термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів: Національний університет „Львівська політехніка”, „Інтелект-

Захід”, 2003. – 192 с. 2. Загородній А.Г. Податки та податкове планування підприємницької діяльності: Монографія / А.Г. Загородній, А.В. Єлісєєв. – Львів: Центр Бізнес-Сервісу, 2003. – 152 с. 3. Иванов Ю.Б. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий: Монография / Ю.Б. Иванов, В.В. Карпова, Л.Н. Карпов. – Х.: ИНЖЭК, 2006. – 272 с. 4. Иванов Ю.Б. Проблемы податкового регулювання і планування податкових платежів: Наукове видання / Ю.Б. Иванов. – Х.: ХНЕУ, 2006. – 240 с. 5. Крисоватий А.І. Податковий менеджмент: Навч. посібник / А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма. – Тернопіль: Карт-блани, 2004. – 304 с.

УДК 334.012.82:658.114.5:621

М.В. Ольшанська

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра обліку та аналізу

АНАЛІЗ ЕТАПІВ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ПРИ ІНТЕГРУВАННІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ СТРУКТУРАХ

Ольшанська М.В., 2009

Визначеною особливості прийняття управлінських рішень щодо інтеграції машинобудівних підприємств у виробничо-господарських структурах, встановлено етапи прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень щодо інтегрування, а також впливу варіантів розвитку інтеграційного процесу – добровільного входження або примусового поглинання – на послідовність етапів у прийнятті управлінських рішень.

The article is devoted to determination of features of acceptance of administrative decisions in relation to integration of machine-building enterprises in production economic structures, establishment of the stages of acceptance of strategic and tactical administrative decisions in relation to integration. And also to influence of variants of development of integration process – voluntarily including or forced absorption on the sequence of the stages in acceptance of administrative decisions.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інтеграція України до міжнародного економічного товариства та економічні реформи, спрямовані на розвиток ринкових відносин обумовили зміну організаційно-правових форм господарювання підприємств, зокрема шляхом інтегрування в об'єднання зі спільними органами управління, поділом ринків між окремими підрозділами об'єднаної виробничо-господарської структури (надалі ВГС). Як наслідок впливу світової фінансової кризи, яка в Україні поєдналась з економічною та політичною, слід очікувати пошквального трансформаційних процесів. Для забезпечення стійкості національних підприємств одним зі шляхів виходу з кризи є інтегрування у виробничо-господарські структури. Зокрема, значного поширення набуде примусове інтегрування (поглинання). Проте перед загрозою втрати бізнесу багато суб'єктів господарської діяльності виявляють бажання добровільно увійти до складу потужніших структур (виробничо-господарських), які зможуть забезпечити їх стабільне функціонування, вихід з кризи з найменшими втратами та подальший розвиток підприємницької діяльності. Однією з галузей народного господарства, які вже потерпають від значних негативних впливів не лише нестабільної економічної ситуації, але й від змін, пов'язаних з приєднанням України до Світової організації торгівлі, є машинобудівна промисловість.

Наявність комплексу проблем внаслідок непередбачуваної поведінки держави в регуляторній сфері, недостатньої розвиненості та суперечливості корпоративного законодавства, відсутності однозначних підходів щодо оцінювання фінансово-господарського стану підприємств при їх